

AGOST
SETEMBRE
1980

LA FEMOSA

ARTESA
de
LLEIDA

PÒRTIC

No és dir res de nou dir que a "La Femosa" som quatre gats. Que sempre som els mateixos a fer les coses i que per això ja n'estem tips. Ens queixem sempre de la poca col.laboració dels socis i del poca ajuda econòmic (quan fem coses populars) de la gent. Ens queixem i ens torrem a queixar, però, es van fer les coses, es van aconseguir fines i es va consolidant una manera de fer i de servir a Artesa.

Diem tot això només per a subrallar, des de la nostra posició de membres actius de La Femosa, el que passa en tots els grups i grupets que, de diferent maneres i des de posicions distintes, treballen anés o menys encert (això tant se val) a benefici del nostre poble. En tots aquests grups es respira un ambient (generalment) de dansament semblant al que es respira a "La Femosa"; no tenen col.laboradors i per això sempre son, els mateixos els qui treballen, i per això tenen ganas de plegar i d'engegar-ho tot a rodar. No pleguen, però, i no engeguen a rodar. Fan feina i continuen fent sols.

Hi ha gent que treballa a la Comissió de Festes, al C. de F. Artesa, a La Femosa, a l'Associació de Pa-

res d'Alumnes, al Consell Parroquial. Hi ha la Comisió de Cultura de l'Ajuntament, hi ha els que fan teatre, els de l'Escala en Hi-fi, i d'altres que, segurament ens deixem. Mirat així, no som tants pocs els que treballem per Artesa. No som tant pocs els cansats, i que malgrat estar-ho continuarem treballant. La dita popular ja ho diu: Els cansats fant la feina.

LA FEMOSA

Butlletí intern de l'Agrupació Cultural

" LA FEMOSA "

Carrer del Castell nº 23

Agost - Setembre 1980

INDEX

	Página
Portic.....	I
Index.....	3
La influencia de la televisión.....	4
Poesia.....	7
El Luis el de l'arcordio.....	8
Diàlegs.....	II
Corres.....	14
Fulles d'Historia.....	16
Poesia.....	18
Mots encreuats.....	20
Solitari.....	22
Quan uns hi van, els altres hi tornen...	25
Nota del II concurs de cançons.....	27
Nota del Grup de Recerques Arqueologiques de la Femosa.....	19
Humor.....	28
Suplement humor en pàgines centrals...	

la influència de la T. V.

Supóso tots recordarem les grates estones passades amb els padrins contant contes i historietes a la vora del foc. Doncs bé, la llac del foc, avui ha estat substituïda per la televisió la qual invita a callar, no a escoltar.

Quins pares no se n'adonen de com els seus fills es passen hores i hores davant la televisió i fins i tot ploren si no ho aconsegueixen. Però lo pitjor és que aquest bombardeig televisiu no solsament influeix sobre la mainada, sinó també sobre els adults encara que de diferent manera.

La imatge s'imposa i nosaltres la rebem. Nosaltres som lo que són les imatges fins al punt de que avui el desenvolupament de la personalitat es medeix tenint en compte la capacitat de reacció de la persona davant la influència dels medis de comunicació social.

La televisió influeix inversament en proporció a

a) - L'edat : influeix més en els nens.

b) - El nivell cultural : manipulació dels menys intel·lectuals.

c) - Les classes socials : manipulació de les inferiors.

La informació audiovisual afecta a l'individu d'una manera més intensa que la verbal, afecta als centres inferiors de la persona i per tant actúa a nivell sentimental. Pel contrari el llenguatge verbal afecta als centres superiors (lo racional) i possibilita la crítica.

La televisió ens dóna un coneixement mediatitzat de la realitat. No ens mostra la realitat sino la idea d'alló que interessa als que la tenen a les seves mans. Tal com avui està montada lluny d'incorporar una intencionalitat didàctica-pedagògica, s'acull a les rets comercials.

La carga denotativa i connotativa de la imatge és inmensa sobre tot als espots publicitaris: la selecció dels colors, la distorsió de la imatge, la bellesa dels paisatges i de les persones que s'ens presenta ens aliena i ens invita a consumir. Així per exemple ens diuen que consumint un determinat producte ens farem més homes, més simpatics, més jovens...

La muller també juga un paper molt important dintre de la publicitat. La imatge femenina es presenta com un objecte, com una figura tentadora capaç de seduir al consumidor.

La televisió constantment ens mostra actes bel·lics i agressius, és per aixó que cal plantejar-nos fins a quin punt poden influir aquestes imatges als nens ? poden ésser causa de la delinqüència juvenil? Segons l'autor Otaway els efectes de la televisió no són tant dramàtics, al contrari, pense que el nen al identificar-se subconsciencment amb els protagonistes de les pel·lícules bel·liques, descarrega la seva agressivitat. Per una altra banda moltes investigacions han demostrat que la delinqüència no sorgeix del fet d'imitar a la televisió sino per causes molt més profundes : la infelicitat, l'opressió, la situació socio-política... poden ésser-he un motiu.

D'Altres autors, no obstant opinen que la influència de la televisió és més dolenta del que es pensa i per tant és millor que miren menys quantitat i més qualitat, encara que aquesta és ben poca.

P. P.

com en un parèntesi

Estic content.

Em sento lleuger, lliure,
fins i tot feliç .

És un moment,
tansols, potser, un sonriure.

Un fugaç ensís ...

No ho sé explicar.

És com una olor suau
que m'embalsama l'esperit
i em fa volar,
(com una poderosa au)
per l'Infenit.

Em trobo com posat a dins d'un parèntesi
el qual voldria que mai no fos tancat.

Les coses són efímeres com un silenci.

Un sol moment no és mai l'Eternitat.

A. C.

Quando no me ve nadie, como ahora, gusto de imagi-
nar a veces si nò serà... la música... la única respues-
ta posible para algunas preguntas.

Buero Vallejo.

En Lluís el de l'acordió

El ve'l trobador entonava de nou el seu cant tot cami-
nant cansos entre la pols que en el camí dormia. Feia
temps ja que anava d'aquí cap allà sense rumb ni sentit.

La tarda deixava caure generosa la seva flassada tei-
xida caure generosa la seva flassada teixida pels tebis
reigos del sol d'octubre per acariciar suaument la pell
dels qui com en Lluís el de l'acordió, com s'el coneixia
arreu, passaven abstrats o com la dels que s'entretenien
en les tasques a les que el camp els tenia acostumats i
amb les que poca cosa més que mal viure podien fer.

X El camí s'obria interminable, es perdia entre les l-
lleus ondulacions que la terra oferia. Però ell no te-
nia tard, feia ja molt temps que no tenia tard i poc
importava a les seves cansades cames la allargada del
camí. Tard, aviat eren conceptes sense valor, els rellot-

ges s'havien deturat i el temps ja no existia. En un altre temps, sí, en un altre temps havia ~~ésset~~ ésset feliç, llavors quan era un jove ben plantat, amb diners i amb belles doncelles sempre disposades a acaramullar-lo d'atencions i plaers, llavors quan un bon dia deixà la casa parial per llançar-se a la vida d'aventura, fart ja de somniar vora el foc o entre els verds prats on les vaques pasturaven; llavors quan el temps era temps.

Però el passat era ja poca cosa més que un record, un llunyà i borrós record del que tan sols quedava el seu nom, la pell marcida i l'acordio, el vell acordio que avui l'acompanyava i que era el seu millor amic. Trista herència per a sobreviure.

Una llàgrima s'escapà dels seus ulls blaus i lliscà entre ses galtes arrugades tot deixant un regust amarc en els seus llavis resecs i arrancant amb rabia una música molt trista, que semblava que brecés el vol que les fulles seques feien al caure, sentí les carícies que la brisa li regalava. Tot en va pensà, tot tant

irreal, tant fals com aquell camí que seguia absurdament i que el portaria a qualsevol lloc on com a l'anterior cantaria quatre poques-substanciades de les que en trobaria el just per a menjar un rossegó de pa i un vaset de vi en una miserable taberna plena de crits i brutícia.

L'acordiό seguia sonant, com si és fongués cada vegada més en la tristesa que envaia a Lluís, en la tristesa malaltisa que envaia el camp aquells dies esgrogueits de tardor. Tristesa es repetí entre ell dues vegades, tristesa, no, no puc pas estar alegre seguia dient tot acariciant l'acordiό; no puc pas riure malgrat que en en l'altre poble em toqui fer el paperot, fingir alegria i cantar cançons vulgars i de malt gust. Doncs la gent ja no volia aquelles cançons plenes de dolçor i de bonica música que en un altre temps aplaudiren satisfets. Avui si un volia guanyar-se les garrofes cantant havia d'entonar lletres sornegueres, amb situacions obscenes, i sexe a dojo però un sexe sense sensibilitat ni delicadesa ple de xaroneria i de vulgaritat. Mes el cantant es déu al públic al qui ha de satisfer. En aquell cas per desgràcia, doncs en Lluís n'estava fart de tanta comèdia i de tanta hipocresia es complia també el famós adagi.

dites populars

Les " dites " són una variant dels refranys, que a més de ser més curtes, tenen un aire sentencios i moralista, on la rima no té tanta importància.

Aquí tenim una mostra de " dites " nostres.

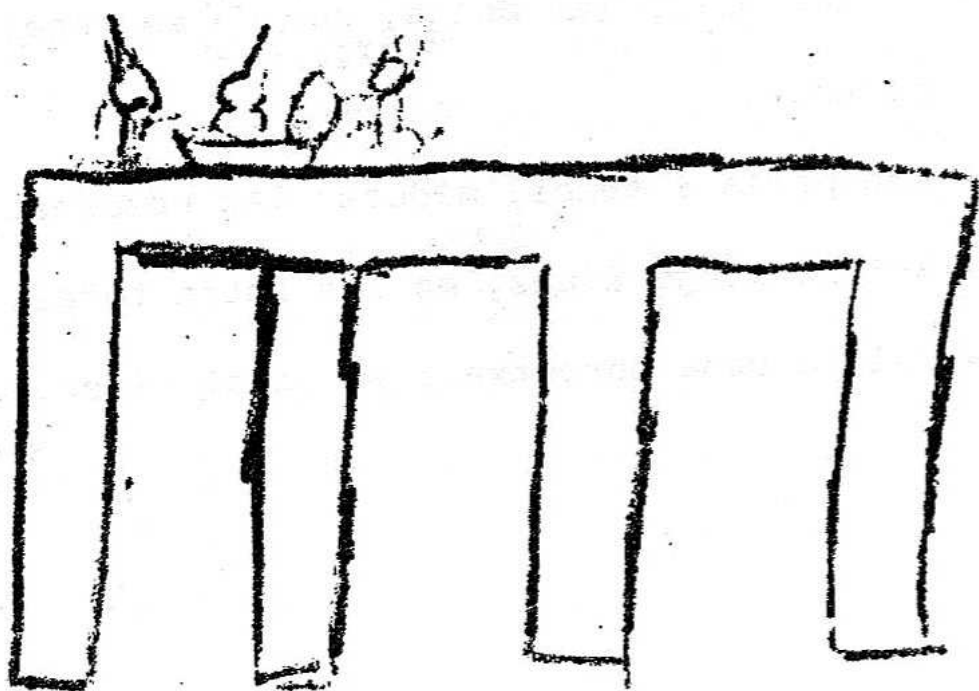
- Val més un vagà que una rectoria.
- Qui molt abraça, poc estreny.
- Fonya fuig, cassola vine.
- Val més un boig conegut, que un savi coneixer.
- A la taula i al llit, al primer crit.
- No hi ha malt que duri cent anys.
- Qui dia passa, any empeny.
- Hi ha més dies que llonganisses.
- Pa torrat, sense vergonya està menjat.
- Menjar poc i pair bé.
- Qui roba un ou, roba un bou.
- On no n'hi ha, no en pot raixar.
- Qui te padrins, és bateja.
- De mica en mica s'ompla la pica.

- De gota en gota s'ompla la bota.
- Caga més un bou que cent orenetes.
- Al pot petit hi ha la bona confitura.
- Pubilla i hereu, dos cases de creu.
- Fills de gats, cacen rates.
- Sol roigent, pluja o vent.
- Els cançons fam la feina.
- On vagis dels teus n'hi hagi.
- Qui cosa desembanta, és que la vol compra.
- Al cul del sac, trobaràs les angrunes.
- Qui oli maneja, els dits se n'tunta.
- Ovelles que bala, perd el mos.
- Qui no vol pols, que no vagi a l'era.
- La dona com la sardina, com més petita més fina.
- Foc d'un dia no crema casa, però la mascara.
- El qui va amb un coix, al cap de l'any coixeja.
- Una mosca no fa estiu.
- Sempre plou sobre mullat.
- Fins al darrer hi ha tria.

- No hi ha dissabte sense sol, ni viuda sense consol.
- Qui una en vol dir, dos se n'ha de sentir.
- Aigua corrent no mata a la gent, aigua parada alguna vegada.
- Pa, oli i sal, no fa ni bé ni mal.
- La dona com el temps, canvia cada moment.
- Poc recapte i molta gent, molt salat o molt coent.
- Fer passar bou, per bestia grossa.
- Dels teus mal en vols dir, però no en vols sentir dir.
- Te tan aprop les dents, que no es recorda dels parents.
- Amb palla i temps, maduren les nespres.
- Qui no menja sopes, no les enten totes.
- Vol la dona borratxa i el vi al vissell.

Els das ratelins

Havia una vegada en una casa
es ratelins que tenien molta
fama de menjar. Una vegada
pendent de la taula havia
una para, un pressé i un
ella, sense que els vequi l'ama.
Una capella la taula i se ho van
reunir tota. Va arribar l'ama,
s'en van donar compte, i els va
ure i els van fe marxar fent
cosa amb lo escambre

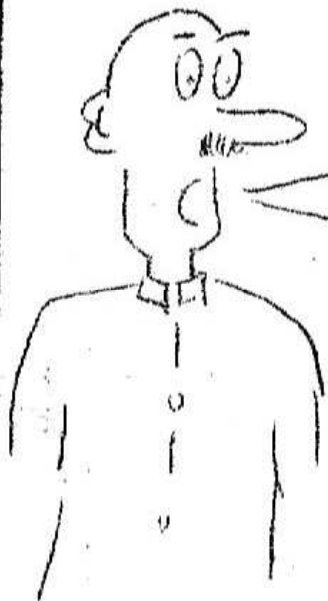

La Festa Major

Es veu que l'Ajuntament
fou l'últim en assabentar-s'en
del canvi de data de la
Festa Major i per això
no posà senyeres als carrers

- Però s'espera que les pasaran
per Sant Miguel

"Los pechos bailan"
doncs per fer una
pel·lícula així no
calia ni que es
treguessin els sostens

Passare!!

AVUI 31 d'Agost
Gran actuació
de la gran orquestra
"LA SERPENTINA"

ENTRADA

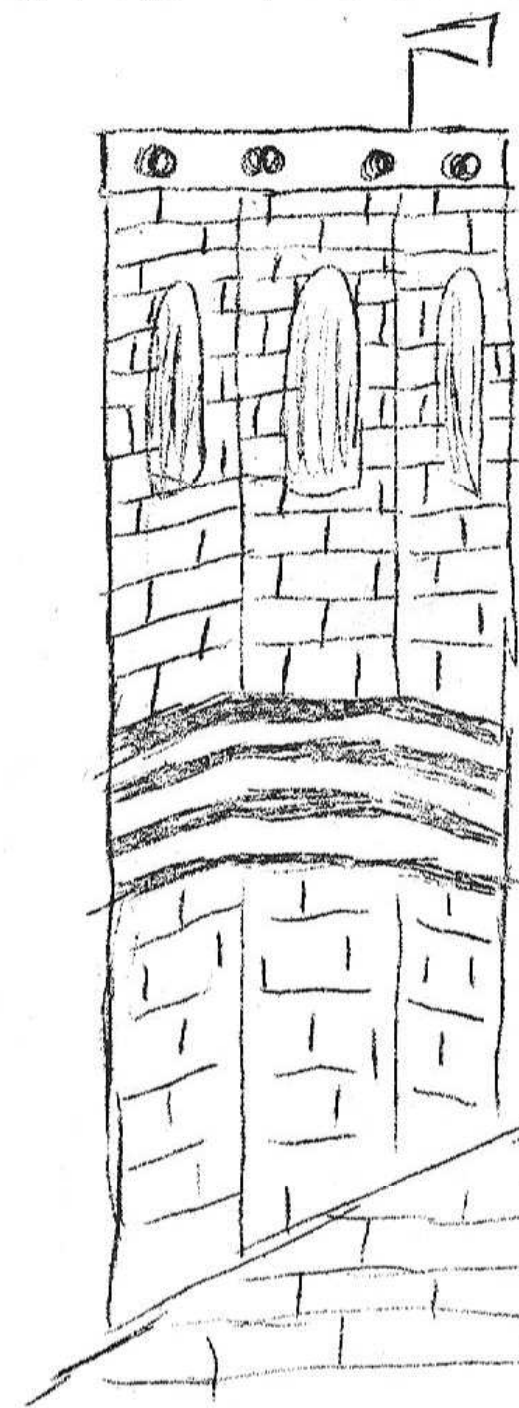

Passarell

Avui 31 d'Agost
Gran Actuació
de la Gran Orquestra
"LA SERPENTINA"

SORTIDA

El Campanar tenia
angines i per això
l'Ajuntament molt previsor
l'hi posà la senyera al
coll. Però ja ho podia
solucionar una mica
més aviat que el onze de
setembre (per la Festa
Major per exemple).

Passarell

El mussol i el moixó

El mussol quan es de dia no pot veure i per el moixó si pot veure. Cau una gota però el mussol ni es mou. N'hi caudon i el moixó va cap a cara. El mussol en canvi no es desperta quan moltes gotes i el mussol s'espanta.

Ramon Escuder Fonys

FÜLLS D'HISTÒRIA

RESOLUCIÓ D'UN PLEIT D'ASSASSINAT (1228)

Ja hem parlat en butlletins anteriors dels drets i deures que tenien els senyors feudals vers els seus vas-salls. En el cas d'Artesa de l'ordre els Hospitalers.

Un d'aquest drets, com segurament ja sabreu, era el d'administrar justícia a la gent que estava sota llur jurisdicció, dret que com tots els altres el senyor cobrava anualment.

Segurament que de pleits per qüestions de terres, cases, límits, herències, ... n'hi devien haver bastant sovint, es per aquest motiu que os voldria presentar la resolució d'un plet que surt de lo normal: un plet per assassinat. Aquesta resolució data del Juny de 1228, i segurament que el fet no devia fer massa temps que s'havia produït, i diu així: " Fra Jorda de Peralta Comanador de la Casa de Gardeny manà que Berengaria major filla de Ferrari Cirera germana de Pere Cirera se donàs per muller a Arnau de Rocafort fill major d'Espanyol amb 630 sous jaquesos i amb unes cases en Artesa, de dot, lo que dit Fra Jorda manà per compondrer lo plet que tenian Espanyol de

Rocafort d'Artesa amb sos amics contra Pere de Cirera i Pere son fill per rahó de la mort d'un fill d'Espanyol sobrdit. Afronten les cases sobredites d'una part en les cases de Ferrari de Torres, d'altra en les cases de Ramon de Torres, d'altra en lo cani de la vila i d'altra en la muralla. Escrit per Arnau de Juari a les Kalendes de juny de 1228.

La resolució del cas es ben curiosa i demostra la poca importancia que tenien les vides i les opinions de les persones pels senyors feudals.

També os haureu adonat que la majoria de les persones que intervenen en aquest plet sortien en la relació de terres que os presentavem el mes passat, aquest document fou un dels que ens ajudà a datarlo.

J. Gallart.

recapitulacio

(A F. Pané, que un dia va voler ser el meu pare)

Potser sí que val la pena
enfonsar el cap sota l'aigua
i deixar anar el cos damunt la sorra
sota un sol rabent: " deixar-fer ".

Participar i enmudir alhora :

" sols-quant-cal ".

Potser sí que val la pena.

Estavellar gripaus en l'asfalt polsós
no s'hi val.

Abraonar aixoplucs plens d'escorpins,
foragitar serpents entaforades en crespons,
ja és de boigs.

El crit és engolit pel sanglot
i la ràbia sols mossegà la cua del vent
en un passat ple de raons
escrites en paper moll.

Si hom pogués...

Si hom pogués capgirar-se el cervell
i ofegar amb llexiu aquest garbuix de mots
condemnat a mort...

Si hom pogués endinsar-se en els somnis
i en la foscuria oblidar la utopia...

Si hom pogués...

Si hom pogués fer emmudir aquest crit de
vergonya !

Si hom pogués !

ATALAIA

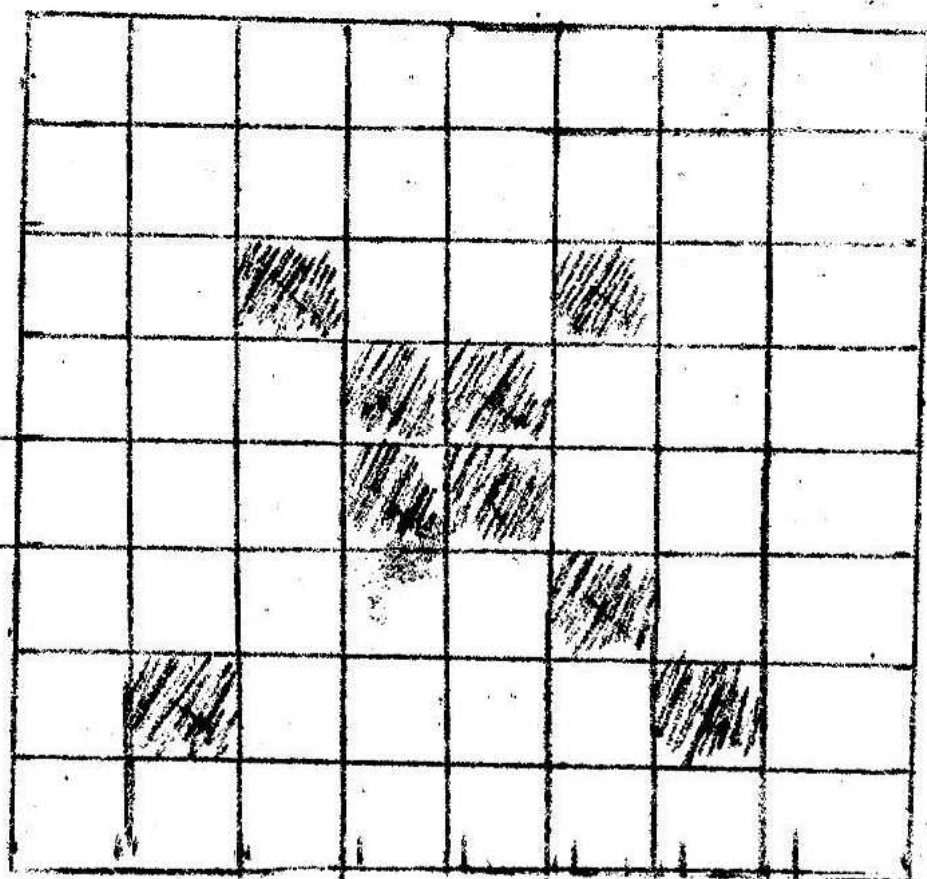
nota

EL GRUP DE RECERQUES ARQUEOLÒGIQUES DE LA FEMOSA ens ha passat aquesta nota.

Degut a les repetides i massivament importants extraccions de grava que s'afecten a les graveres del Secanet i les Fonts i degut a que aquestes graveres són molt riques en materials arqueològics i que així es perden iremissiblement. Volem fer arribar el NOSTRE PREC a tots els propietaris que tinguin tractes per a deixar extraure grava de les seves finques, perquè ens ho vulguin fer saber previament. Així nosaltres podrem fer les oportunes recerques (visites) per a poder salvar el màxim de materials per al nostre MUSEU.

COMPTEM AMB LA VOSTRA COL.LABORACIÓ, GRÀCIES

MOTS ENCREUATS

HORITZONTALS .- 1 - Suprimir, Treure. 2 - Que capta. 3 - Arbre de fusta apreciat. Consonant repetida . Al revés nom de lletra. 4 - Al revés deu vegades cent. Senyor, Propietari. 5 - Moviment del mar, Lloc on es situa el sentit del ol fagte. 6 - Torna del verb gastar. Matricula de Cadiz. 7 - Vocal, Sorolls agradables. Cinquanta 8 - Al revés, capficada, pensativa.

VERTICALS .- 1 - Estudi del medi-ambient. 2 - Full de paper per a dibuixar. Quarta lletra. 3- Al revés lletra grega. Que en sobra del gust. 4 Consonant. Al revés renom. 5 - Conjunt de bigues d'arbre lligades. Al revés que esta sola. 6 - Conjuncio copulativa. Particula privatiba. Consonants 7 - Al revés cambra, habitació. Primera consonant. 8 - Descansada, sasegada.

O	J	V	L	I	Q	M	A	C	O
A	L	E	N	A	M	A	R	C	R
D	E	R	A	N	T	I	A	Z	A
O	J	N	A	I	C	V	L	E	F
L	O	R	O	M	K	N	R	I	E
F	R	A	N	S	O	O	J	V	L
W	D	O	P	J	T	N	V	L	A
R	I	B	O	N	A	S	A	T	E
E	E	N	R	R	I	C	N	A	T
S	S	E	R	G	I	A	N	O	O

S O P A D E L L E T R E S

BUSCANT DINS D'AQUESTA SOPA DE LLETRES EN QUANSEVOI DIRECCIO HI PODREU TROBAR EL NOM DELS DEU NOMS MASCULINS

MASCULINS

- HORIZONTALS . - 1 - Eliminar . 2 - Captaire 3 - Om
 RR, ep . 4 - Jim, Amo . 5 - Oma, Nas . 6 - Gasta, CA . 7 -
 I, sons, D . 8 - adamurba .
 VERTICALS . - 1 - Ecologia . 2 - Lamina, D . 3 - IP,
 Massa . 4 - MTR, Tom 5 - Jar, anu . 6 - ni, an, sr . 7 -
 eJemac, B . 8 - Reposada .

SOLUCIONS :

"SOLITUD"

El Romanticisme català del segle XIX tingué un desenvolupament estret i parcial. Els neorromàntics modernistes implanten un romanticisme que ja ha passat pels refinaments del simbolisme, pels extrems del naturalisme i està en el floriment final decadentista. El terme "agonia romàntica" denota alhora una sensibilitat ultrarromàntica i un conjunt d'imatges en que aquesta s'expressa. Aquesta "agonia romàntica" té una expressió intensíssima en dues obres: els sots ferestecs i Solitud, les quals venen a rematar en molts sentits tota una onada de novel·la ruralista. En aquestes narracions la natura no és pas un rerafons passiu, sinó que representa el concepte d'una força còsmica, opressora... que aclapara l'individu inspirant-li les passions més elementals.

Victor Català arriba a la novel·la pel camí de la narració curta. Solitud té una construcció no-

tablement episòdica i fracturada. — Però, aquesta estructura trencada correspon a uns propòsits artístics deliberats: el "climax" "in crescendo" de la soletat i el seu moviment cíclic comuniquen la claustrofòbia que va augmentant.

La novel·la narra la crisi traumàtica d'una persona individual, vulnerable. La solitud per a la Mila, personatge humà principal, és una contingència física que esdevé una condició psicològica i a la fi neuròtica. L'ambient de muntanya adquireix una importància i una autonomia tal que els personatges semblen supeditats estèticament al paisatge. El simbolisme que penetra les relacions entre la realitat física i l'existència espiritual dels protagonistes, és també una extensió molt refinada del determinisme zollesc, aquest determinisme davalla al costat d'una de les dues versions del ruralisme; es a dir, el conflicte entre les forces hostils i benèvols de la natura.

La figura del pastor, Gaietà, la seva presència i el seu paper en la novel·la tenen un sentit figurat i intel·lectual. La seva comunicació pentoista amb les forces secretes de la natura el fa capaç de superar el "mal de muntanya" (solitud, frustració...) sense perdre la consciència estètica del

pastor, la força de la naturalesa esdevé l'agent de la perversitat. Aquest aspecte de la natura és encarnat en la figura de l'Anima i la presència desconcertant de Sant Ponç, (amb la seva imatge l'escriptora descobreix un paganisme elemental sota els ritus cristians). Gaietà mor assassinat, deixant la Mila a la mercè de la seva solitud i els poders destructius que l'assetgen. Crec, però que a partir d'aquest moment ella desperta com a dona en el doble aspecte de femella i persona madura, ja que ella és lliura definitivament a la seva pròpia sort sense ombres paternalistes que l'assetgin. Vista des d'un punt de vista actual, l'obra pot representar també un cant a la dona, un cant al femini-me

Atalaia

Quan uns hi van;
Els altres hi tornen.

En aquest món hi ha diferents tipus de persones a conseqüència d'això voldria analitzar aquest punt que sembla prou interessant passant tot seguit a clarificar ho.

Unes persones no veuen les " coses " fins quan aquestes " coses " no els ho diuen. No vull dir amb això que tots aquest (segons) haigin de ser uns savis, ja que fins hi tot deuen també de fer algunes coses malament.

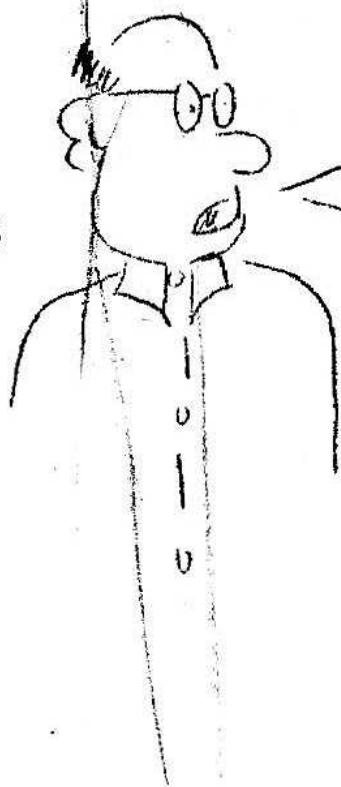
A ra no fa gaire hem tingut uns exemples ben clars que si en s hi fixen una mica ho veurem molt bé.

El primer accident dels quals es van "estimar" les dues motos, apart de que els motoristes corregueren una mica (degut a aquesta societat de consum d'aquesta civilització que ens envolta, cosa que és molt normal); doncs si el sisca haves estat net tal com es va fer tot seguit del imprevist accident segur que no ens havessin lamentat de tot això ó d'altres imprevistos. Aquí es on vull dir tal com són aquest " primeres " persones. .

I tot seguit passant a l'altre ens trobem (accident) el mateix cas. però aquesta, a part que de vi

Malgrat el fastic que sentia per aquell destí el seus peus seguien avançant lentament vers el proper poble, cón seria el proper poble ? que importava la contesta, allí l'esperarien unes altres cares, unes altres carrers, unes altres tabernes, però l'esperaria també la mateixa miseria, el mateix fastic, la mateixa tristesa. Oh destí ! malvogut destí ! canalitzat pel sender que es perdia en l'horitzó, qué havies deixat per eixugar les llàgrimes ? i per contesta sonà baixet, timidament, el vell acordio, com si no volgués amb el seu so ni tan sols torbar el silenci que jeia confós entre la pols que en el caní dormia.

F. G.

Festa Major sense senyeres
onze de setembre amb senyeres
que es noti el catalanisme
almenys amb això

Passarell

